

Het industriële pad

Voorbeelden van vroege industrie in
Boxmeer

(Rond het jaar 1900)

Wandelroute door
Boxmeer

Routebeschrijving van het “ Industriële pad” door Boxmeer.

Deze leerzame wandelroute bestaat uit 9 bezichtigingspunten.

Wanneer u start bij bezichtigingspunt 1 en vervolgens verder loopt tot en met bezichtigingspunt 9, komt alles in chronologische volgorde langs. U kunt natuurlijk ook op een willekeurig punt starten en zo de rondleiding volgen.

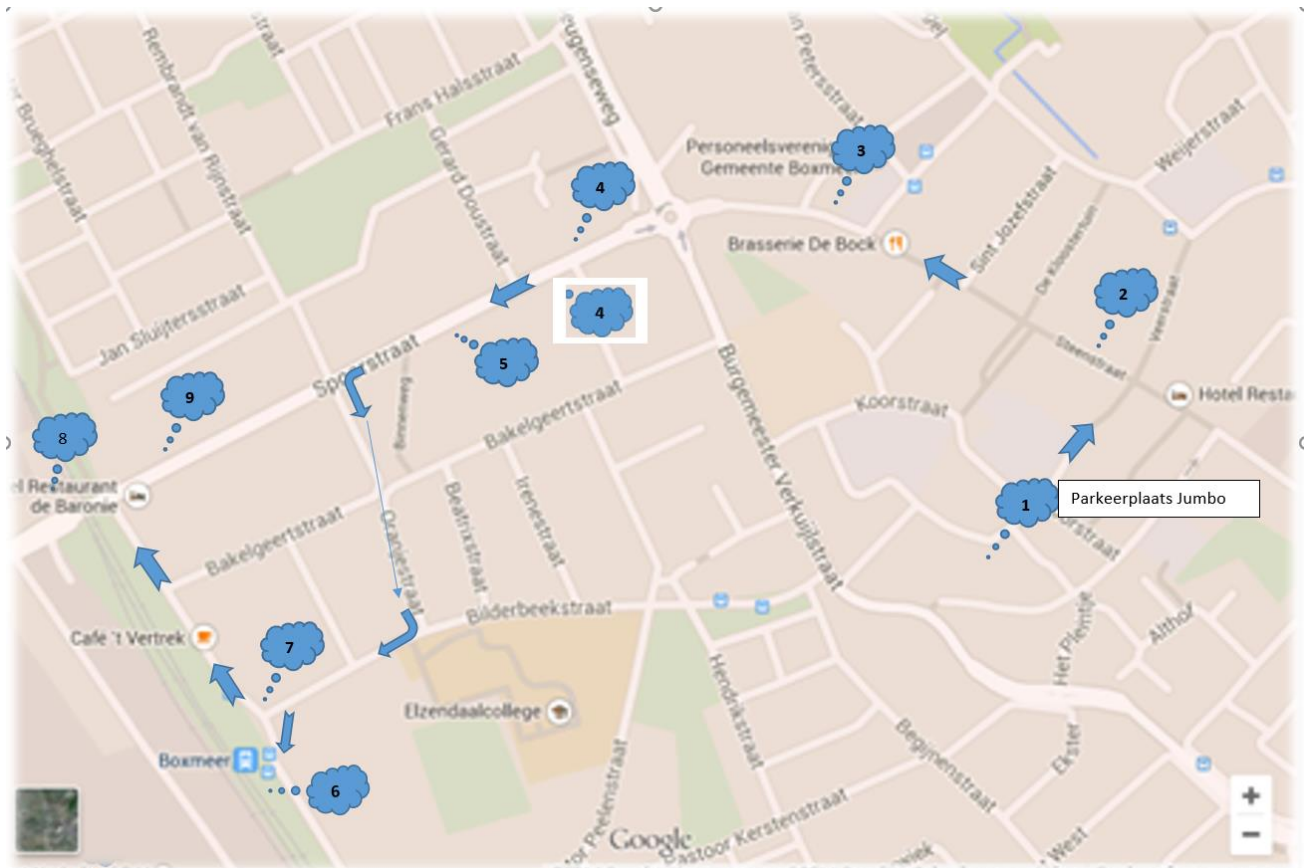
Bij alle bezichtigingspunten hebben we een stukje achtergrondinformatie kunnen plaatsen, met dank aan Historische Vereniging Nepomuk en Hendrix Genetics.

Hieronder ziet u de plattegrond van de route met daarop de bezichtigingspunten. Bij de route kunnen opdrachten gemaakt worden; die vindt u op het opdrachtenblad achterin dit boekje (blz. 14-15). Bij elk bezichtigingspunt hoort 1 opdracht.

Wij wensen u een leerzame tocht!

De samenstellers,
Robert Kuijs en Katinka van Kempen

Jenaplan basisschool “De Peppels”
Boxmeer
December 2014
Herziene versie september 2018

Bezichtigingspunt 1 (parkeerplaats bij de Jumbo)**Leerlooierij van Levi Lion (een Joodse ondernemer)**

Op deze plek werd in 1863 een synagoge (Joods gebedshuis) gebouwd. Je kunt de omtrek nog zien aan de lijnen op de parkeerplaats. Tijdens opgravingen zijn resten gevonden van rituele wasplaatsen: zie foto's hieronder.

Vóór die tijd stond hier een leerlooierij. In een leerlooierij bewerkten ze de huiden van dieren (koeien bijv.) tot lappen leer om schoenen, jassen en tassen van te kunnen maken. Dat ging toen allemaal nog zonder machines, dat noemen we ambachtelijk. Het leer ging in grote kuipen, het was erg zwaar werk en het stonk verschrikkelijk. Er waren in die tijd in Boxmeer ongeveer 4 leerlooierijen.

bodem kalkkuip

Jenaplan basisschool "De Peppels"

restant eiken kuip

Bezichtigingspunt 2

Sigarenfabriek firma Achterberg

Links zie je het 17^e eeuwse (witte) huis van de familie Beekman, rechts de sigarenfabriek van Achterberg (met torentje). Tegenwoordig zit Blokker in het pand. Op 1/3 deel van de winkel loopt de vloer een beetje schuin omlaag, dit was vroeger de scheiding tussen woonhuis en fabriek. Misschien kun je even binnen gaan kijken?

Het maken van de sigaren was voornamelijk handwerk. Tussen 1920 en 1940 werkten er wel 125 mensen in de Boxmeerse sigarenindustrie!
Maar toen na verloop van tijd in het westen van Brabant grote sigarenfabrieken gebouwd werden, werd het veel goedkoper om de sigaren met behulp van machines te produceren. Want met machines kun je op één dag veel meer sigaren maken dan dat mensen dat met de hand moeten doen.

Bezichtigingspunt 3

Leerlooierij van de kinderen van Levi Lion

De leerlooierij die bij de Jumbo stond werd afgebroken. In dit pand aan de Steenstraat kwam de nieuwe leerlooierij van de familie Lion. Het heette toen "Firma wed. L.Lion, leerlooierij en handel in leder en manufacturen". Helaas is het originele pand door brand gedeeltelijk gesloopt, maar het fundament is nog wel hetzelfde. Het is weer opgebouwd zoals het vroeger was.

Waarschijnlijk werden er ook in deze leerlooierij nog geen machines gebruikt. Op een keer verdwenen deze kleine leerlooierijen uit Boxmeer, omdat er in andere plaatsen in Noord-Brabant grote stoomlederfabrieken gebouwd werden. Het bewerken van het leer werd in die fabrieken gedaan met behulp van stoommachines, dat was veel goedkoper dan met de hand.

Jenaplan basisschool "De Peppels"

Bezichtigingspunt 4

Sigarenfabriekjes

In Boxmeer was in die tijd een levendige sigarenindustrie: we bekijken hier 2 panden aan de Spoorstraat.

Over de sigarenfabriek van Verkuijl: dit was het woonhuis van de eigenaar, die ook burgemeester van Boxmeer was! De eigenlijke fabriek stond waar nu het grote appartementencomplex op de hoek staat.

De sigarenfabriek Küppers-Bergmann.

Bezichtigingspunt 5

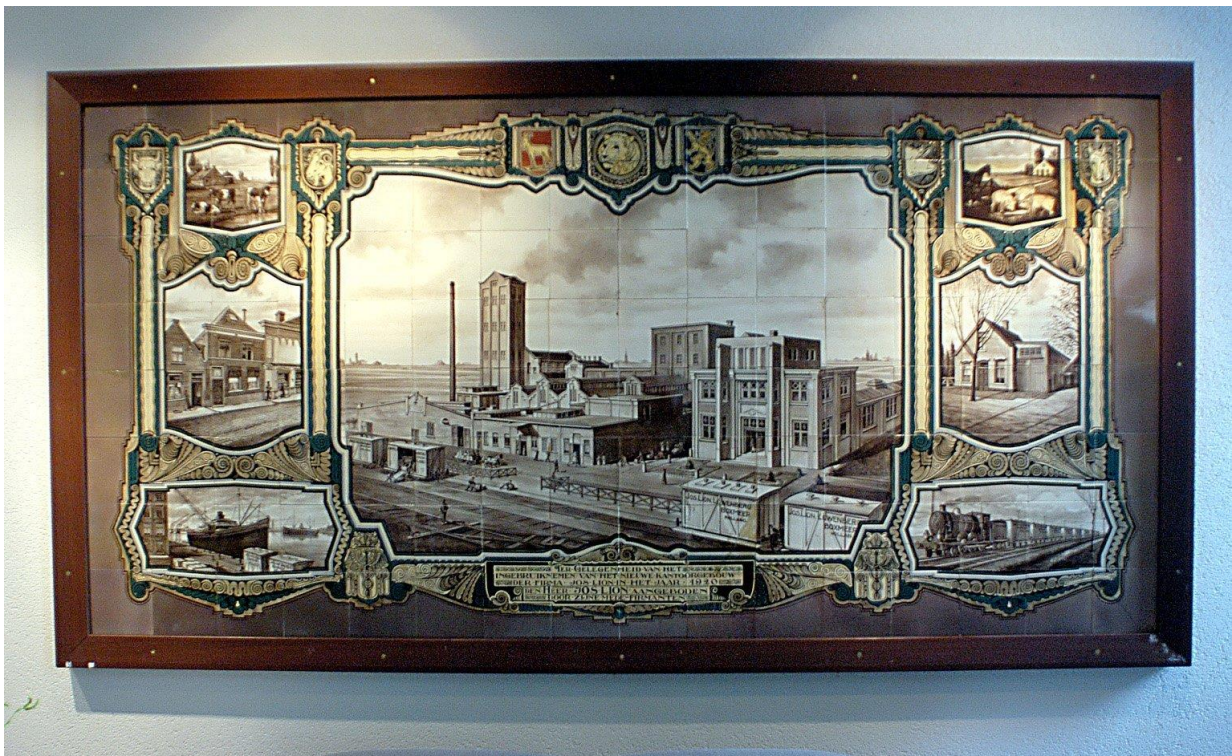
Ongeveer 100 jaar geleden was dit een kerkwaskaarsenfabriek. Van bijenwas werden kaarsen gemaakt voor de kerken. Er was toen nog geen stroom, lampen zoals wij die nu hebben bestonden dus ook nog niet!

Je ziet hier een arbeider van de fabriek met zijn vrouw. Zo gingen de mensen 100 jaar geleden gekleed.

Bezichtigingspunt 6

Joseph Lion exportslagerij en worstfabriek

Op dit tegeltableau zie je de exportslagerij en worstfabriek van Joseph Silo Lion.

Joseph Lion was een Joodse ondernemer die in 1904 een groot onbebouwd stuk land kocht aan de overkant van de spoorlijn. Hierop bouwde hij een zeer moderne slachterij met veel machines en technologie. De vleesproducten werden per (stoom)trein vervoerd naar Duitsland, de Rotterdamse haven, Engeland en Italië.

De op één na hoogste toren op het tegeltableau, rechts van het midden, is nog terug te vinden op het huidige industrieterrein. Bovenop staat het logo van MSD.

Het tegeltableau was een geschenk van zijn mede-eigenaren aan Joseph Lion en kwam in zijn fabriek te hangen.

Bezichtigingspunt 7

Brouwerij Cambrinus

Aan het spoor

Het pas gebouwde station (1882) aan de nieuwe spoorlijn Venlo-Nijmegen was dé ideale plek voor bedrijvigheid. De stoomtrein was namelijk in die tijd het vervoermiddel van de toekomst. Bedrijven of fabrieken konden hun producten per stoomtrein laten vervoeren naar alle uithoeken van Nederland, ja zelfs naar het buitenland! Nu konden veel meer mensen hun producten kopen! In dit pand tegenover het spoor was in die tijd brouwerij Cambrinus gevestigd. Hier werd bier gebrouwen.

Bezichtigingspunt 8

Arbeiderswoningen van vroeger

Op een gegeven moment had Joseph Lion wel 400 arbeiders in dienst, zij moesten de machines bedienen. Joseph Lion liet een watertoren bouwen (hoogste toren links op het tegeltableau bij bezichtigingspunt 6), hier werd water omhoog gepompt uit de grond voor de arbeiders. En hij liet speciaal huizen voor hen bouwen, die worden nu nog steeds de "Lionhuisjes" genoemd. Kijk maar eens in de richting van de rotonde bij de tennisvelden, dan zie je ze aan de linkerkant liggen!

De huisjes in de vorige eeuw. Zie je de TV-antennes?

In 1975 werd de oude watertoren opgeblazen. Binnen één minuut was het gedaan met de toren die met een enorme klap tot stof en puin verviel.

Bezichtigingspunt 9

De verdere ontwikkeling van de Boxmeerse industrie

Vanwege de economische crisis kwam de fabriek van Jos Lion rond 1930 in de problemen. Uiteindelijk moest de fabriek jaren later zelfs haar poorten sluiten. In de gebouwen van de voormalige fabriek kwamen daarna allerlei andere Boxmeerse industrieën.

Wim “de Körver”

Zo kocht in 1946 Wim Hendrix (bijgenaamd “de Körver”) de oude Lion-fabriek en maakte er een voederfabriek van. Dat was een voortzetting van zijn oude voederfabriek die aan de Spoorstraat lag.

Oude luchtfoto (1939) van het gebouw van Hendrix veevoerders (nu Genetics).

De mooie villa doet nog steeds dienst als hoofdkantoor van Hendrix Genetics. Het tegeltableau uit de Lion-fabriek hangt in het Hendrix' hoofdkantoor "De Körver" en is in bruikleen van de gemeente.

Opdrachtenblad bij “Het Industriële pad” door Boxmeer

Opdracht bij bezichtigingspunt 1:

Zoek de lijnen (contouren) op de grond en ook de plekken van de wasplaatsen van de oude synagoge.

Loop vervolgens naar het oorlogsmonument, gelegen naast de parkeerplaats. Betreed deze plek respectvol, het gaat hier om de nagedachtenis van oorlogsslachtoffers!

Zoek de naam op van Joseph Silo Lion en kijk waar hij overleden is. Weet je waar die plaats ligt en hoe het komt dat hij daar overleden is? Schrijf dat hieronder op.

→ Ben je al bij bezichtigingspunten 6 en volgende geweest? Dan weet je al wat voor een belangrijk man Joseph Silo Lion was!

→ Als je nog niet bij bezichtigingspunten 6 en volgende bent geweest: onthoud deze naam goed, over deze man kom je meer te weten bij die bezichtigingspunten.

.....

.....

Opdracht bij bezichtigingspunt 2:

Uit welk jaar stamt het witte huis tegenover het voormalige sigarenfabriekje van de firma Achterberg?

.....

Opdracht bij bezichtigingspunt 3:

Kijk aan de rechterzijde van deze voormalige leerlooierij, hier bevindt zich een gedenksteen. Zie je wat er met de eigenaren van de leerlooierij gebeurd is (dus de familie Lion)?

.....

.....

Loop de Spoorstraat in, links op de stoep langs de Lidl.

Opdracht bij bezichtigingspunt 4:

Ontdek zelf met je groepje waar de oude sigarenfabriek van Verkuijl vroeger was, kijk daarvoor naar de overkant van de straat. Onder het huisnummer hangt een rood-geel plaatje. Wat betekent dat?

.....

Blijf aan de linkerkant van de straat op de stoep lopen. Wie herkent de oude sigarenfabriek Küppers-Bergmann het eerst?

Opdracht bij bezichtigingspunt 5:

Wat is de naam van deze kerkwaskaarsenfabriek? Kijk goed op de voorgevel!

.....

Steek over bij het voetgangerslicht en sla linksaf de Oranjestraat in.

Opdracht bij bezichtigingspunt 6:

Waarom koos Joseph Lion juist deze plek uit om zijn fabriek te bouwen?

.....

.....

Opdracht bij bezichtigingspunt 7:

Waarom zouden ze de brouwerij tegenover het station gebouwd hebben?

.....

.....

Opdracht bij bezichtigingspunt 8:

Wat voor baas was Joseph Lion, als je bedenkt dat hij huisjes en een watertoren voor zijn arbeiders liet bouwen?

.....

.....

→ Als je al bij bezichtigingspunt 1 bent geweest: je weet al hoe vreselijk tragisch Joseph Lion aan zijn einde gekomen is. Kijk nog maar eens bij het antwoord van die opdracht!

Ga verder naar bezichtigingspunt 9, maar steek pas over wanneer je begeleider zegt dat het veilig kan!

Opdracht bij bezichtigingspunt 9:

Wat staat er op de ingemetselde steen links naast de voordeur? Wat zou die tekst betekenen?

.....

.....